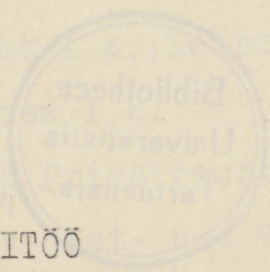

Diplomitöö
392199

1.

E. V.
TARTU ÜLIL
DIPLOMITÖÖ
30 Sept. 1939
578.1

Lucia Regina Visnapuu
- stud. iur.
matr. nr. 13518.

DIPLOMITÖÖ

ASJADE KOGUMID
ROOMA ÕIGUSES JA VÕRDLE-
VALT EESTI TSIVILÕIGUSES.

September 1939.

Sept. 6^x 39 jur.

Kasutatud kirjandus:

C.I.C. Institutiones ja Digesta

Bonfante: Corsodi diritto romano II k. Roma 1926.

Göppert: Ueber einheitliche, zusammengesetzte
und Gesamtsachen nach römischen Recht
Halle 1871.

Dernburg: Pfandrecht I k., Leipzig 1860.

Windscheid: Pandekten I k.

Erdmann: System des Privatrechts der Ostseepro-
vinzen Liv-, Est- und Kurland. I k.

Broecker: Liv-, Est- und Kurländisches Privatrecht.

Tsiviilseadustiku eelnõu 1936. a. Kohtuministee-
riumi väljaanne.

"Õigus" nr. 2, 1937. a.

Dizionario pratico del diritto privato V k.

99. vink, Milano 1938.

Lühendid:

BES - Balti Eraseadus

TsS - Tsiviilseadustiku eelnõu

c.e.d. - Corpus ex distantibus

a.k. - asjade kogumid.

õ. - õigused

koh. - kohustused

Sisu:

1. L. 30 pr. D 41, 3 ja stoa filosoofia mõju kolmikjao-
tusesse.
2. Kari kui corpus ex distantibus C. I. C. valguses.
3. "Universitas" corpus ex distantibuse paralleelni-
metusena ja kriitika.
4. Vindicatio gregis.
5. Legaat ja vilikasustus karja suhtes.
6. Pant asjade kogumeile.
7. Ost-müük asjade kogumeile.
8. Corpus ex distantibus, usucapio ja possessio seisukohalt.
9. Corpus ex distantibuse üldilmestus rooma õiguses.
10. BES antud asjade kogumite definitsiooni hinnang,
eriti Art. 541.
11. Legaat asjade kogumile BES Art. 2662.
12. Pant asjade kogumile BES Art. 1376.
13. Kontrahent asjade kogumi ulatuse ja sisu määrajana.
14. Asjade kogumite käsituse võrdlus r. õ ja BES.
15. TsS seisukoht mõiste määratluses, art. 541 eemaldamine.
16. Kasustusvaldus a. k. TsS eriti §§ 1033, 1037, 1046.
17. Ost-müük TsS § 1666 alusel.

18. A k kui äratarvitatavate asjade kogum TsS § 100 lõige 2.
19. A k osatähtsus õigustoimingute puhul BES ja TsS.
20. Lõpptulemus - eitav suutumine a.k.üldmõiste vajalikkusesse Tsiviilseadustikus.

1. Ühena arvukaist asjade liigitusist esineb Digestades kolmikjaotus: lihtasjad, liitasjad ja asjade kogumid. L. 30 pr. D 41, 3 on esitatud fragment, kus Pomponius lausub järgmist:

... tria autem genera sunt corporum unum, quod continetur uno spiritu, et Graece ἡνωμένον vocatur, ut homo tignum lapis et similia: alterum, quod ex contingentibus, hoc est pluribus inter se cohaerentibus constat, quod συνηκμένον vocatur, ut aedificium navis armarium: tertium, quod ex distantibus constat, ut corpora (non) soluta, sed uni nomini subiecta veluti populus legio grex.

Koos kreeka terminitega avastub tõenäoselt kreeka filosoofia mõju eeltoodud kolmikjaotusesse. Eriti, kus teame, et klassikaliste juristide ajal stoa filosoofi-line kool oma loodusõpetusega oli valdav, võides ka õigusteadusele teeneid osutada. Millised need teened olid, näeme edasises.

Eeltoodud fragmendis, mis on aluseks ka asjade kogumite käsitlemisele, pörkame otsekohese vastu legaaldefiniitsiooni napile, juriidiliselt vähepakkuvale sõnastusele. Rohkem on sümboolset kirjeldust, nt. *uno spiritu contineri*, kui selgepiirilist mõiste määritlemist. Fragmendis on toodud kolmanda asjade kategooria näiteks *populus*, *legio*, *grex* - juriidiliselt tähtsusest kaks esimest terminit on väga väheütlevad ja ebamäärased. Seetõttu pole ime, et *corpora ex distantibus* mõiste Digestade allikmaterjali põhjal kipub jääma tumedaks ja selgitust ning tõlgendust vajavaks. Teatud läntekoha ja siin arutlustele annab põhjendatud väide kreeka filosoofia mõjust mainitud trihhotoomiale. Vanimaid vinjeid stoa kooli mõjule on glossaatoreilt (1) edasi Alciatus nimetab Plutarchi (2), veel on tsiteeritud teisigi kreeka filosoofe. (3)

(1) Seneca, *Natur. quaest.* 2, 2 *Epist. ad Luc.* 102, 6.

(2) Plut. *Praec. coniug.* 34

(3) Sextus Empiricus, *Adv. math.* 7, 102; 9, 78

Achilles Tatius *Isagoge in phaenomena Arati* c. 14.

Stoa doktriin toob esile kaks maailma valitsevat printsiipi, mõlemad kehalikud stoa mõttes, s. t. reaalsed: mateeria (ὕλη ἢ οὐσία) ja hing (ἔξίς), viimne on osa maailma universaalsest hingest (πνεῦμα). Hing läbib mateeria looduses, luues asju, andes neile kvaliteedi ja individuaalsuse, nii oma liigi suhtes kui ka kõigi teiste asjade suhtes (4).

On ilmne, et väljend uno spiritu continetur vastab stoa füüsika iseloomule, näidates, et Pomponiusele oli stoitsism tuttav. Paulus L 23 § 5 D6, 1 tarvitab sama fraasi, ilmutades omalt poolt stoa õpetusele vastavat loodusekäsitust. Klassilises kirjanduses asjade kogumite illustreerimiseks esinevad veel exercitus ja chorus (5), senatus (6), aidates ilmestada asjade kogumeid ühiskondliku teadvuse loominguna. Nii Seneca tun-

(4) Göppert Ueber die einleitliche, zusammengesetzte und Gesamtsachen nach röm R. lnhk 20 j j Halle 1871.
Bonfante, Corso di diritto romano II k., lnhk. 103

(5) Sextus Empiricus adv. math 7, 102.

(6) Seneca Epist. 102, 6.

nistab, et asjade kogumid "iure aut officio cohaerent" (7).

2. Seega vaadeldes roomaõiguslikke asjade kogumeid peame arvestama ühelt poolt rooma sotsiaalset olustikku ja teisalt jälgima stoa kooli mõju, millest tunnustust andsid Pomponiuse ja Pauluse fragmentide ja klassiliste kirjanike tööde paralleelism. Retsipeerides mõiste stoa füüsikast rooma jurist-praktikud ei jätnud teda rakendamata õiguslikku ellu. Vastavalt ainult kari võimaldas stoa koolile püstitatud omapärasesse ja kitsasse raamistikku asetatud corpus ex distantibusena juriidilist käsitlust. Allikais kari figureerib nii Pomponiuse, Pauluse juba eelpool tsiteeritud fragmentides kui ka Ulpianusel L 1 §3 D 6,1:

"... idem et de armento, et de ceterisque equitio² quae gregatim habentur"¹.

Ulpianus püüab laiendada pisut mõistet, ent ei lisa uusi näiteid.

Paulus l 23 §5 D 6,1 toonitab, et c.e.d. osad

"... retinere suam propriam speciem, ut singuli homines, singulae oves"

(7) Seneca op. et loc. cit.

Kõik toodud mõiste illustratsioonid on ühistised, mis rungeerivad jälgides tante ja teoväljendite kongruentsi, üks argument lisaks stoa mõju nentimiseks, sest stoikuile oli üks kehaline tervik see, mida hoidis koos üks hingeline side või instinkt. Kehalist sidet polenud terviku osade vahel tarviski. Nii et objektiivselt terviklik c.e.d. allus kas intrinseksele tegevuskorraldisele või nagu see karja juures ilmneb - instinktile. (8)

3. Pomponiuse definieendumi lõpposa L.30

".... sed uni nomini subiecta" tahaks nagu lõhkuda c.e.d. kitsaid piire, mida stoikute õpetus asetab, ent näidete kordamine, mida ka stoikute juures leiame, sunnib olema ettevaatlik selle väitega. Eriti kus kogu C.I. ei too lisa näiteile:

Küll aga on vanem koolkond ja ka osa uuemaid püstitanud nn. "universitas" 'e teooria, ja on teinud seda tuginedes Pomp. definitsiooni lõpposale ja ka L 70 §3 D 71. Viimati nimetatud lexiist ongi leiutatud universitas, kuid ka seda terminit Ulp. tarvitas ainult karja kohta.

(8) Goppert op.cit. lhk 51
Bonfante op.cit. lhk.113

"Universitas"-e tunnusühine nimi, küsimata objektide homogeensusest, mida selle mõiste alla subsumeeritakse, on ometi äärmiselt ebamäärane ja segane. Romanistid, mitte roomlased, on sellise "universitas"-e autorid. Nagu ütleb Bonfante: "rikkaliku fantaasiaga on püstitatud grandioosne enitus" (9).

Moodne doktriin eitab "universitase" mõiste roomalikkust ega pea võimalikuks c.e.d. mõiste laiendamist karjalt ja temale analoogselt ningestatud kompleksidelt muule. (10)

4. Roomlaste eneste seisukont ilmneb allikate analüüsil, jälgides juriidilist režiimi.

Kaaluvaim argument ses küsimuses on omandinagi esitamise võimalus kogu karja väljahagemiseks.

L.1 §3 D 6,1: Ulpianus

(9) Bonfante Corso di diritto romano II k.lnk.110

(10) Göppert op.cit. lnk.56-57

Windscheid Pand.I §137 nota8

" Per hanc autem actionem non solum singulae res vindicabuntur, sed posse etiam gregem vindicari.... grex enim non singula corpora vindicabuntur".

L 23 §5 D 6,1 Paulus

"...ideoque posse me gregem vindicare, quamvis aries tuus sit immixtus."

Juba Gaius esitab karja erilise positsiooni legis actiones'e ajastust.

Gai IV,17:

Si qua res talis erat ut sine incommodo non posset in ius adferri ^{vel} adduci, veluti si columna aut grex alicuius pecoris esset, pars aliqua inde sumebatur; deinde in eam partem quasi in totam rem praesentem fiebat vindicatio. Itaque ex grege vel una ovis aut capra in ius adducebatur, ex nave vero et columna aliqua pars defringebatur

Siin Gaius isegi vaatab ühele kariloomale kui osale tervikust.

Vindicatio gregis'e puhul käsitatakse karja nii lõnkumatu tervikuna, et vööra looma viibimine karjas ei takista terviku hagemist nagu Paulus L 23 §5 D 6,1 nägime.

Seega objektiks on kari, mitte üksikud loomad. Siiski konstruktiivne külg on siin tugevam sisulisest. "Una actio una~~s~~ res" põhimõtte hülgamist näeme ka peculi-umi puhul, kus protsessuaalne menetlus tingib kumulatsiooni ja seega peculiumi terviklikkust ei lõhuta, kuigi L 56 D 6,1 ütleb Julianus: Vindicatio non ut gregis ita et peculii recepta est, sed res singularis, cui legatum peculium est, petat.

Karja nägemisel hagetakse tervikut, kuid omatakse üksikuid. Konstruktsioon oli otstarbekas plus petere vältimiseks, mõistetakse välja need capita, millele omandiõ. saab tõestada. Kui nageja pole omanik tervikule, on siin väljapääs ummikust. Tegelikult näib aga esinema kumulatsioon(11).

5. Legaadi puhul karja suhtes allikmaterjal §18 I 2,20:

Si grex legatus fuerit posteaque ad unam ovem pervenerit, quod superfuerit vindicari potest, grege autem legato etiam eas oves, quae post testamentum

(11) Dernburg Pfandr. I k. lmk. 457

Bonfante op. cit. lmk. 129.

factum gregi adiciuntur, legato cedere Julianus ait:
 esse enim gregem unum corpus ex distantibus capitibus sicuti aedium unum corpus est ex conaerentibus lapidibus.

Veel L 39 D 22,1; L 22 D 30 kordavad karja kehalist ja unitaarset iseloomu, mis täieneb nii oma järelkasvust kui ka muulaadilisest asendamisest. Legaat kentib kogule karja koosseisule, vaatamata sellele, kas testatori eluajal olid juba need loomad karja hulgas, mis legaadi vastuvõtmise momendil sääl leiduvad.

Usus. fr. Korral L 68 § 2 D 7,1; L 69,70; L 31 D 7,4 käsitlevad karja, kuid vil.-kas. iseendast tingib juba objekti iseloomu säilitamise.

6. Pandi puhul on küsimus elavam, ka tänapäeva seisukohalt nuvi pakkuv L 13 prD 20,1 Marcianus... Grege pignori obligato, quae postea nascuntur tenentur: sed et si prioribus capitibus decedentibus totus grex fuerit renovatus, pignori tenebitur.

L 34 pr.D 20,1 toob uudusena taberna, Seaevola - cum tabernam debitus creditori pignori dederit, quaeritum est utrum eo facto nihil egerit an tabernae appellatione merces, quae in ea erant

obligasse videatur? et si eas merces per tempora ditraxerit et alias comparaverit easque in eam tabernam intulerit et decesserit an omnia quae ibi deprehenduntur creditor hypothecaria actione petere possit, cum et mercium species mutatae sint et res aliae illatae? respondit: ea quae mortis tempore debitoris in taberna inventa sunt, pignori obligata esse videntur.

Et see taberna c.e.d. oleks, pole võimalik öelda.

Võõrandatud eseme pandiseosest vabanemine sunnib kreditori ettevaatusele, päälegi kus fragment väidab, et konustatud on deebitori surma momendil tabernas leiduvad esemed. Siin jääb küll kontrahentide tõlgendada, mis piirini termin taberna püsib või jällegi kontu- niku otsustada. Ja kriteeriumi on raske anda.

7. Ka ost-müügi puhul L 35 §5 D 18,1 evictio juhuks pole mingeid juhiseid leida, kui pole leping sõlmitud asjade kogumi koosseisu lähemalt kui ainult ühise terminiga määritledes, vaid una emptio-na, ühe hinna määramisega kogule.

Oleme seega näinud veenvat illustratsiooni quasi corpus ex distantibuse paikapidamatusest õigus- toimingute man, kui puudub psüühiline side kogumi ük-

sikosade vahel. Kuidagi õigustab end kari objektina, kuid näivalt kõrvaldab karja kui objekti —

8. L 30 §2 D 41,3 Pomponius

De tertio genere corporum videndum est, non autem grex universus sic capitur usu quomodo singulae res nec si quomodo conhaerentes quid ergo est? etsi ea natura eius est ut adiectionibus corporum maneat, non item tamen universi gregis ulla est usucapio sed singulorum animalium sicuti possessio ita et usucapio nec si quid emptum imixtum fuerit gregi augendi eius gratia, id circo possessionis causa mutabitur, ut, si reliquus grex domini mei sit, haec quoque ovis, sed singulae suam causam habebunt, ita ut, si quae furtivae erunt, sint quidem ex grege, non tamen usucapiantur.

Põhjust tuleb otsida siin küll mitte selles, et kari ~~on~~ üldiselt kui niisugune ei või olla omandi objektiks, vaid et siin Pomponius on liig üldistanud erijuhtu, kus causa Furtiva tõttu klassikalises õiguses ei saanud olla omandit ega iganemise teel omandamist. (12).

(12) Windscheid I k. 2. osa lhk. 462 jj.

9. Kogu arutus c.e.d. analüüsimisel viib tulemusse, et asjade kogumid r.õ kujutavad stoa õpetusele rajatud mõistet, mille sisu aga eksisteeris juba ammu enne stoikuid. Kreeka filosoofia on annud formulatsiooni ja teoreetilise koloriidi, tõsi küll - tuues segadust, sest tolleaegse loodusõpetuse printsiibid on tänapäeval võõrastavad oma suhtumisega asjade kogumise kui terviklikkudesse kehadesse. Ent just see segadusttekitav käsitlus on sundinud looma kohasemat ja meie sotsiaalsele olustikule ja arusaamale selgemat asjade kategooriat nime all asjade kogumid.

Asumegi vaatlema mõiste arengut meie veel kehtivas Balti Seadustekogu III köites ja Tsiviilseadustiku eelnõus 1936.a.

10. BES'is asjade kogumid on leitud käsitlust art. 539-542 (incl.). Art. 539(13) asub täiesti klassikalisis- rooma kontseptsiooni pinnal, nagu ka selle art. allikas, eelpool käsiteldud L. 30 pr. D 41,3 näitab. Ka art. 540 ja 542 ei esita midagi erinevat, välja arvatud asjade kogumite ladinakeelse terminiga

(13) mis kõlab tõlkes järgmiselt: "Mitte ainult üksikud asjad, olgu nad lihtsad või koostet asjad, pole õ.koh. objektiks, vaid ka asjade kogumid.

Ex bibl. univ. Tart.

miniga universitas rerum'iks nimetamine, kuigi teame, et roomalikum oleks corpus ex distantibus. Täiesti ootamatult art, 541 paisutab a. k. mõiste nn. universitas iuris'te abil õige ulatuslikuks. Art. 541 lisab a. k. mõiste mahule lisaks "terved varakompleksid, s. t. kehaliste ja kehatute asjade kogumid, mis on või olid allutatud teatavale isikule, nagu isiku vara, pärand, konkursi mass, naise abiellu toodud vara, vanemliku võimu all oleva lapse eri vara". Nende loendatud varakomplekside kohta Erdmann väidab, "et nad pole vaid akadeemiline konstruktsioon, vaid püüavad ainult vara mõisteid tõeliste asjade kogumitega õiguslikult võrdsustada" (14). See art 541 õigustada püüdev kommentaar on liig lonkav, et suuta veenda. Mõonab Erdmann ju eeltoodus isegi, et varakompleksid on „mittetõelised“ a. kogumid, mida lause mõttest a contrario kergesti tuletame.

Universitas iuris'ed on leidnud nii eitavat suhtumist neisse, et neid on hoopiski tahtud elimineerida õigusteadusest, rääkimata veel asetamisest asjade kogumite kategooriasse. Vara mõiste iseenesest on too-

(14) Erdmann, System I k., lhk. 145.

nud tänapäevani elavaid vaidlusi. Nii nt. meie TsS eel-
 nõu 1936a. on vara küsimuses leidnud teravat arvusta-
 mist(15). Veelgi hiljem, itaalia juriidilises kirjandu-
 ses leiame põhjaliku arutluse vara mõiste arengust ja
 kindlate seisukohtade püstitamist universitas iuris'e
 suhtes.(16).

Kuna BES meil veel kentib, pole vist asjatu pü-
 hendada pisut tänelepanu sellele küsimusele, et jõuda
 õigele seisukohale de lege ferenda. Liiategi, kus TsS,
 olles eemaldanud vara ja asjade kogumite ühte ja samas-
 se asjade kategooriasse kuuluvuse, on teisel vara mõis-
 tega endaga küllalt vääralt opereerinud.

BES'e järgi legaalkontseptsioon jaatab vara, pä-
 randit, konkursimassi etc. nii universitas iuris'ena kui
 ka asjade kogumina.

Kaasaja tsivilistlik doktriin, püüdes vältida
 tekstide vildakat interpreteerimist, on universitas iu-
 ris'te suhtes karmilt eitavale seisukohale asunud.(17)

(15) E.Ein "Õigus" nr. 2, 1937, lhk. 42-67.

(16) Pio Fedele artikkel Dizionario Pratico del diritto
 privato V k., 99. vink, lhk. 236-254 - Milano 1938.

(17) P. Bonfante op.cit. lhk. 132.

Veenvalt eitab pärandi käsitamist universitasena prof. E. Ein eeltsiteeritud artiklis, nimetades ka "Justinuse õiguses konstruktsiooni pärandist universitas'est kasutuks". Pikemas käsitluses Pio Fedele iseloomustab universitas iuris'eid lõpptulemusena "teaduslikult ja praktiliselt kasutuiks ja taunitavaiks fantasmideks(18), millest "vara mõiste teaduses omab vaid relatiivse fakti tähenduse(19).

Seega Art. 541 BES'es on vöörkeha, mis tuleb säält kustutada, et vältida edaspidi arenenud õiguslikus elus mitmekordset segadust. Universitas iuris'el pole kohta õiguslikus tõeluses. See BES'es esinev viga läbib loomulikult kogu seadustiku õigussüsteemi enituse. Sääljuures tõlgendus loomulikult liigub kogu aeg ebamäärasel ja segasel pinnal. Mõistelise terviku loomine osutub väga raskeks ja otsituks. BES'e kontseptsioonis Art. 541 järgi küll varakompleksid on öeldud kuulutvana "ka a. k. nulka, tegelikult vabanemine sellest a. k. mantu asjatult suurendavast mõistest oleks tervitatav ja õige.

(18) Pio Fedele op.cit. lhk. 246

(19) P.F. op.cit. lhk. 254.

11. Vaadeldes üksikuid õiguslikke korraldusi näiteks legaati a.k. käsitlev BES art.2262 - selgub, et arvestatakse ainult testaatori surma momendil laos esinevaid kaupu, mitte rahakassat ega nõudmisi, mis on tekkinud müügitinginguist, millega lao koosseis on ju vähendatud. Seega on piiritletud legaati testaatori surma momendilise laokoostisega. S.t. mõiste kaubaladu püsib - Art. 542 kohaselt "a.k. kujundavate üksikute asjade arvu vähendamine ei lõpeta koguni mõistet ega muuda selle olu".

12. Art. 1376 BES esitab pandi püstitamise juhu asjade kogumeile. Siin esineb ühtlasi rikkalikem näidete arv, mida soovida võiksime. Art. 1376 kõlab järgmiselt: A. kogumeile, nt. raamatukogule, maalide kogule, rahade kogule jms, töökojale, vabrikule, apteegile, kaubalaole, maakoha inventarile, karjale jms püstitatud pandiõigus ei nõlma ainult ^{praegusi vaid ka tulevasi, mitte ainult} kehalisi, vaid ka kehatuid kogumi osiseid, kui ei selgu, et pantija tahe on suunatud ainult pantimise ajal kogumis leiduvaile esemeile.

13. See artikkel ei too ainult objektiivse momendi, vaid juhib tanelepanu a.k. subjektiivsele laadile ja fikseerimise võimalusele.

Pantija tahe on pandi eset muundava tegurina esile toodud. Legaadi puhul kaubalaole, art. 2262 ei teonud expressis verbis a.k. lähema piiritlemise võimalust, art. 1376 aga näeb selle ette. Üldreegel määras Art. 542, et on tähtsusetu a.k. mõistele ja olule üksikute asjade arvu muutus või vahetus. Pandi puhul seega a.k. jääb a. kogumiks ka koostise osade muutuse korral, kui kontrahent algmassi säilitamist ei nõua.

14. Eeltoodu illustreerib BES suutumist asjade kogumisse. Käsitus on mitmeti avaram / algallika - rooma õiguse omast. Näited on rikkalikud ka siis, kui elimineerime varakompleksid, universitas iuris, oma arutlusest, olles õigustatud selleks kaasaja tsivilistliku doktriini kontseptsioonide tõttu. BES'e legaalse definitsioon on pidanud mööndusi tegema, mis ta kaalu on vähendanud ja on prevalentsi annud kontrahentide interpretatsioonile. See kõik on asjade kogumid kui niisugused mõistena ebatäiuslikuks jätnud.

Meie TsS on küsimusse toonud vähe uut küll, kuid siiski mõndagi selgitavat.

15. Mõiste määratlus TsS §99 ütleb järgmist:

"Asjade kogum koosneb asjadest, mis iseenesest

on küll iseseisvad, kuid teatavaks otatarbeks on ühendatud ning ühise nimega nimetatud ja kujundavad õiguste ja kohustuste suhtes ühe eseme. Asjade kogumit kujundavate üksikute asjade arvu vanendamine või suurendamine või nende vahetus ei lõpeta kogumi mõistet ega muuda selle olu.

Allikaks sellele §-le on BES Art. 540, 542. Näeme, et Art. 541 on nüljatud, ja seda õigusega.

Toodud abstraktne definitsioon ei too üntki näidet, neid leiame § 112, kus a.k. esindavad "raamatukogu, kaubaladu". Seega siis on universitas rerum vastu võetud ka meie eelnõusse.

16. Kui jälgime juriidilist režiimi, mis jällegi eelnõus väga napilt on esitatud, näeme, et § 1033 kasutusvaldust on võimaldatud a.k. ja § 1666 esineb ta ostmüügi objektina. Samas aga leiame § 1037 vasturääkivuse legaaldefinitsiooni punktile, mis väidab, et a.k. "õiguste ja kohustuste suhtes kujundavad ühe eseme". Kasutusvalduse punul nimelt a.k. ei esine ühe objektina, vaid kasutusvaldus tekib igale üksikule esemele, mis kuulub selle kogumi hulka (§1037). Ka on samas §-is

toodud samas lauses paralleelselt a.k. või varale". Kui nägime, et a.k. käsitades eelnõu oli jätnud välja nn. universitas iuris'ed, siis esineb §§ 1037 ja 1046 ometi paralleelselt a.k. või vara. Grammatiliselt interpreteerides: sidesõna "või" eraldab eriliigilised mõisted, seega a.k. ja vara ei ole samaliigilised. A.k. järgi peaks suutma olla tervikuna teat normi esemeks. Eelnõu järgi ta seda olla ei saa. Vara kohta §1037 võiks üldnormina püsida, kuid a.k. ta ei sobi, olles risti vastu üldmääratlusele §99.

Edasi vaatleme kuivõrt a.k. mõiste sisaldab tunnuseid, mis teda õiguse objektina aitaks fikseerida, et vältida õiguslikku tüli.

17. Eelnõu §1666 toob ost-müügi tehingu - "Kui lepingus, millega ostetakse asjade kogum, määratakse üks üldhind terve kogumi eest, siis on ostja kohustatud maksma kokkulepitud hinna, olgugi et kogumis on asju ronkem või vähem, kui ta lootis."

Aluseks on siin BES ART. 3857, kuid mida näitab see § ? Väljend, «rohkem või vähem kui ta lootis» näitab, et siiski võis müüja tõlgendada tehingu objekti suvaliselt, kui oli määratud üldhind.

Kasutusvalduse puhul asjade kogumile §1046

II lõige lausub:

"Kui kasutusvalduse esemeks on asjade kogum.....
siis võivad omanik kui ka kasutusvaldaja nõuda
teineteise kaastegevust nimekirja koostamiseks."

Siit nähtub, et on peetud tarvilikuks lähemat asjade kogumi koosseisu määratlust, millest omakorda on selge, et mõiste asjade kogumid rakendus, vaatamata eelnõus näidatud võimaluste vähesusele, on ohtlik.

18. Küll on eelnõu §100 lõige kaks püüdnud veel anda tunnuse a.k. leiduvaile üksikesemeile, öeldes:

"Aratarvitavate asjade mõiste on välismaade eeskujul täiendatud vallasasjadega, mis kuuluvad kaubaladusse või muusse asjade kogumisse ning mille hari-likuks tarvitamiseks on nende võõrandamine."

Toodud lõik vaid pretsiseerib ja annab juhise, mida mõista "üksikute asjade" all. (toodud §99).

19. Üldiselt tuleb aga tunnustada, et mõiste asjade kogumitest, nagu ta esineb BES's ja ka TsS, evih minimaalset tähtsust. Ikkagi tuleb konkreetjuhul kindlaks teha, kas siis nimestiku koostamise näol või mõnel muul viisil, et kogumisse on koondatud just teatud

arv teatud individuaal või muude tunnustega üksikuid asju. Sellisel juhtumil aga üldmõiste andmine, mis oleks ainukehtiv, on tarbetu. Õiguste adus olles inimlik loomine, võtab vastu mõiste asjade kogumist, mida kodanlik käive on loonud, ikkagi tema üksikuis termineis: kari, kaubaladu, raamatukogu jne. Õiguslik korraldus, riivates igapäevaseid asju, igapäevaseid mõisteid, ei vajagi sellist loogilist kategooriat, kogumõistet. Kogumõiste kaudu iseendast ei avasta vahetult õigustoimingu sooritaja tahe, ikka peavad nii õigusmõistleja kui ka võistja lähtuma vallasasjade füüsilisest reaalsusest enne kui asuvad arutlema mõistet. Liiatigi veel asjaõiguse valdkonnas.

Oleme vaadelnud teema ainet rooma klassikaliste juristide prisma läbi, määranud kolmikjaotuse algupära stoa filosoofia ja füüsika kontseptsioonide ajajärku. Selle järele oleme asunud BES'e käsituseni, kus rooma õigusele on saanud osaks tüübiliselt "romanistlikud" täiendid. Lõpuks peatumine 1936. a. TsS juures.

20. Lõpptulemusena näeme, et mõiste a, k. on teinud läbi pika arengu, lähtekohad on muutunud ja mõiste määratlus on läbinud mitmed faasid. Filosoofiline alus

on asendunud majanduslik-sotsiaalsega ja siiski on asjade kogumid seadustikes mõistena ebatäiuslikud. Eluline keerukus nõuab pretsiisi normeerimist, seetõttu ühtlane mõiste andmine pole põhjendatud ega tarvilikki. Tsiviilõiguse normidele omase dispositiivsuse tõttu võiks leppida erijuhtude esitamisega ega oleks vaja sisustada mõistet asjade kogumeist üldefinitsioonina. Kui ka on tarve teatud asjade komplekse ühise nimega tähistada, siis õiguslikus elus jääb iga ese siiski üksikult õiguste esemeks ega ole mõtet käibivaid mõisteid, mida igapäevane keel tarvitab, tingimata kuidagi eri positsiooni asetada õiguslikus elus. Kogumõistete tarvitamine on sedavõrt suvaline ja avar, et tänapäeva õiguselu peaks suutma loobuda neist ega tarbetuid abstraktsioone looma seadustikku.

Rooma ühiskonnas õigusmõistlemises olnud erisused on tingitud karja asetamise erilisse seisundisse, kuid kõik tänapäeva asjade kogumid on liigselt kunstlikud ja teoreetilised ja nendeta peaks saama läbi, tundmata vähematki puudust protsessuaalses mõttes.